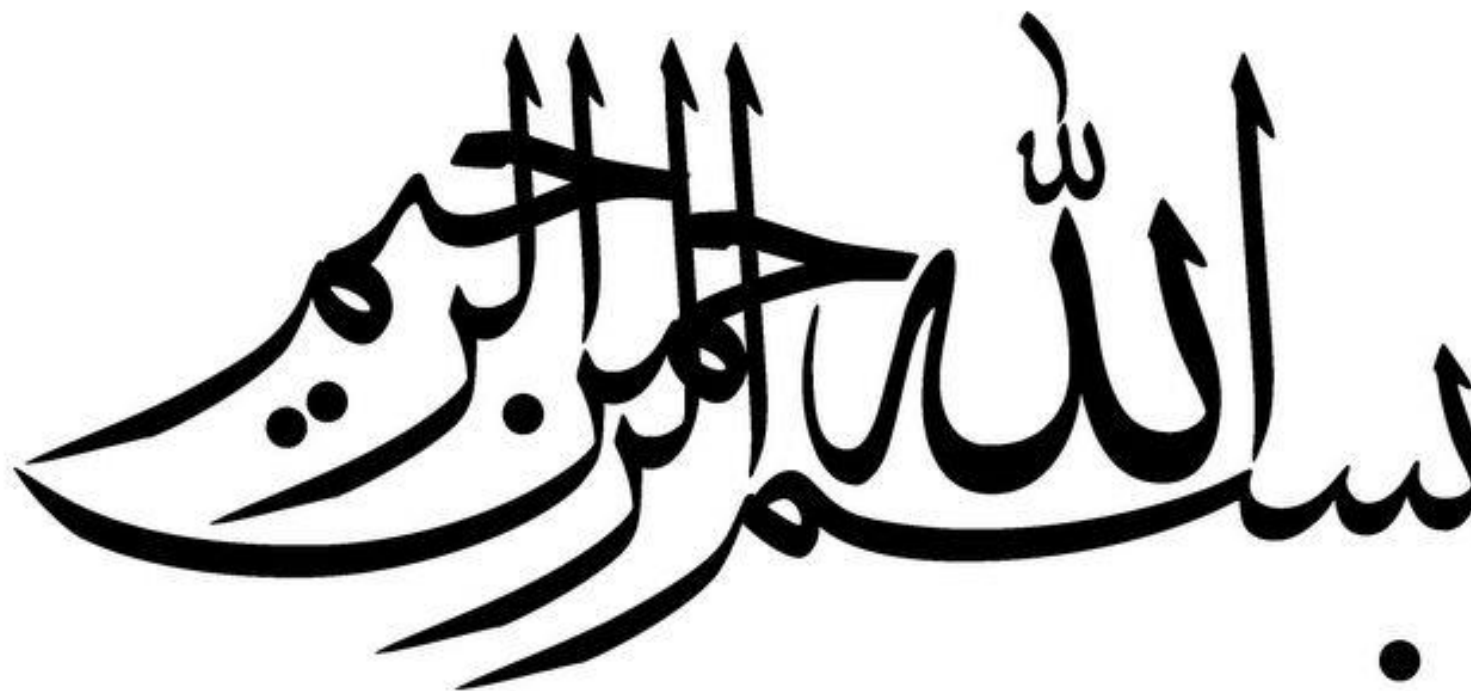

bismi Allāhi (a)r-Raḥmāni (a)r-Raḥīm

W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego! (Sura 1:1)

**Jedyny Allah
a Bóg Trójjedyny**

17. lutego 2018

Białystok

Krzysztof Modras, OP

Islam: bismi Allāhi ar-Raḥmāni ar-Raḥīm
W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego!
(Koran 1:1).

Chrześcijaństwo: bismi al-'abi wal-ibni wal-
rūḥi (a)l-qudus, al-ilāhi al-wāḥid (w imię Ojca i
Syna i Ducha Świętego, Allaha Jedynego).

Osmańska kaligrafia XVIII wiek.

Plan prezentacji:

1. Sobór Watykański II a dialog międzyreligijny.
2. Dialog modlitwy.
3. Bóg muzułmański i chrześcijański.
4. Modlitwa w wymiarze sakramentalnym.
5. Modlitwa Słowem Bożym.
6. Modlitwa indywidualna i wspólnotowa.

Dialog międzyreligijny

Formy dialogu międzyreligijnego:

1. **Inkluzywizm**: pluralizm i relatywizm religijny, różne religie na tym samym poziomie.
2. **Ekskluzywizm**: negacja wartości zbawczych innych religii; tylko jedna jest prawdziwą.
3. **Droga pośrednia**: *Nostra aetate* - Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich.
 - **Św. Justyn** (110-165): stoickie pojęcie **logos spermatikos** (2 *Apologia* 13), rozsiiane w innych religiach i systemach filozoficznych.
 - Zawierają **załączki prawdy** (σπερματα αληθειας), rozsiiane między ludźmi (1 *Apologia* 44).
 - Pełne objawienie się Logosu w Jezusie Chrystusie, pełna prawda przynależy do chrześcijan (2 *Apologia* 13).

Nostra aetate (1965)

1. **Rozum**: Różne narody poprzez rozum mogły poznać tajemniczą moc, obecną w biegu świata i wydarzeniach ludzkiego życia.
2. **Religie**: Pełniejszą odpowiedź w religiach: doktryna, nakazy i sakralne obrzędy.
 - Posiadają wartości duchowe, moralne i społeczno-kulturalne.
 - To rzeczy prawdziwe i święte, które Kościół nie odrzuca, bo „odbijają promień owej Prawdy, która oświeca wszystkich ludzi”.
3. **Kościół** głosi, że pełnia życia religijnego znajduje się w Chrystusie, który jest "drogą, prawdą i życiem" (J 14,6), w którym Bóg wszystko z sobą pojednał (*Nostra aetate* 2).

Jest to pozytywna interpretacja: **Extra Ecclesiam nulla salus**, „poza Kościołem nie ma zbawienia” (Św. Cyprian. List 72 *Ad Jubajanum de haereticis baptizandis* 21. MPL 3 col. 1125).

- KKK 846-848: „całe zbawienie pochodzi od Chrystusa-Głowy przez Kościół, który jest Jego Ciałem”.
- Możliwość zbawienia dla wyznawców innych religii, ale zawsze w Chrystusie i Kościele.

Lumen gentium

- Konstytucja *Lumen gentium*: możliwość zbawienia dla tych, którzy bez własnej winy nie doszli do wyraźnego poznania Boga i nie znają Ewangelii oraz Kościoła.
- Warunki: szczere szukanie Boga, pełnienie Jego woli i uczciwe życie.
- Elementy dobra i prawdy w innych religiach pochodzą od Boga, to **przygotowanie do Ewangelii (praeparatio evangelica)**.

Muzułmanie:

- „Wyznając, iż zachowują wiarę Abrahama, **czczą wraz z nami Boga jedyne** (nobiscum Deum adorant unicum) i miłosiernego, który sądzić będzie ludzi w dzień ostateczny (*Lumen gentium* 16).

Nostra aetate (nr 3) a islam

Wartości wspólne (nr 3)

- **Oddawanie czci jednemu Bogu**, miłosiernemu i wszechmocnemu Stwórcy.
- **Wiara w objawienie Boże**: Bóg przemówił do ludzi.
- Chęć **podporządkowania się Bogu** poprzez wiarę na wzór **Abrahama**.
- **Jezus** (w islamie: nie Bóg, ale prorok) i dziewicza Matka, Maryja.
- **Dzień zmartwychwstania** i sprawiedliwy sąd Boga.
- Życie moralne.
- Cześć oddawana Bogu przez **modlitwę**, jałmużnę i post (to trzy filary islamu; brak wyznania wiary i pielgrzymki do Mekki; oba tylko dla muzułmanów).

Droga do porozumienia:

- Przewyciężyć spory i wrogość, dążyć do wzajemnego zrozumienia w interesie całej ludzkości.
- Rozwijać sprawiedliwość społeczną, dobra moralne, pokój i wolność.

Dialog modlitwy

To jedna z płaszczyzn do porozumienia, bo **modlitwa i kult Boży** (liturgia w chrześcijaństwie) jest w każdej religii.

- **Lumen gentium**: modlimy się do tego samego Boga.

Pracujący na rzecz dialogu wyjaśniają, że nie chodzi o wspólny kult, ale:

- **otwarcie się na Boga** w każdej religii
- uznanie, że **w Bogu odpowiedź na pytania**: sens istnienia, cierpienia, śmierci i zbawienie.

Jan Paweł II:

- Światowy Dzień Modlitwy o Pokój w Asyżu: 27 października 1986.
- Hasło: „**być razem, aby się modlić**”.
- Była modlitwa, każdy na swój sposób, w swoim języku.

Benedykt XVI:

- 25 lat później, Światowy Dzień Modlitw o Pokój w Asyżu, 27 października 2011.
- Fundamentalizm islamski stał się wtedy problemem dla świata.
- Hasło: człowiek pielgrzymujący: „**Pielgrzymi prawdy, pielgrzymi pokoju**”.
- Prawdziwe źródło pokoju: Bóg. Pokój jest znakiem, że człowiek zmierza i zbliża się do Boga.
- **Brak wspólnej modlitwy**, bardziej refleksja nad prawdą, pokojem i sprawiedliwością na świecie.

Postawmy pytanie:

- Czy **Allah i Bóg Ojciec są tym samym Bogiem?**

Od odpowiedzi na to pytanie zależy odpowiedź na pytanie:

- Czy **chrześcijanin może modlić się do Boga Allaha?**

Tetragram (YHWH)

יהוה

Jeśli tekst do czytania (*qere*) był różny od pisanego (*kethib*), zaznaczano *qere* w formie notki, jak czytać. Samogłoski *qere* zaś były pisane na *kethib*. W rzadkich przypadkach opuszczano notkę na marginesie: było to tzw. *q're perpetuum*.

To tetragramu wstawiano samogłoski z:

- **Adonai** (mój Pan).
- **Elohim** (Bóg), jeśli poprzednim lub następnym słowem było Adonai.

Gdyby czytano z tymi samogłoskami, wymowa byłaby:

- yehovah
- yehovih.

Spelling of Tetragrammaton and connected forms in the Masoretic Hebrew text (vowel points in red).

YHWH intended to be pronounced as Adonai:

יהוה

In the best Biblical manuscripts and scholarly editions:

יהוה

Adonai, with its slightly different vowel points:

אֲדֹנָי

Note that when the prefixed prepositions לְ and בְ are attached to יהוה the šewa vowel diacritic becomes pataḥ – , normal when preceding a consonant with ḥaṭeph-pataḥ – (rather than becoming hireq . , normal when preceding a consonant with another šewa) – בִּיהוה

YHWH intended to be pronounced as Elohim:

יהוה

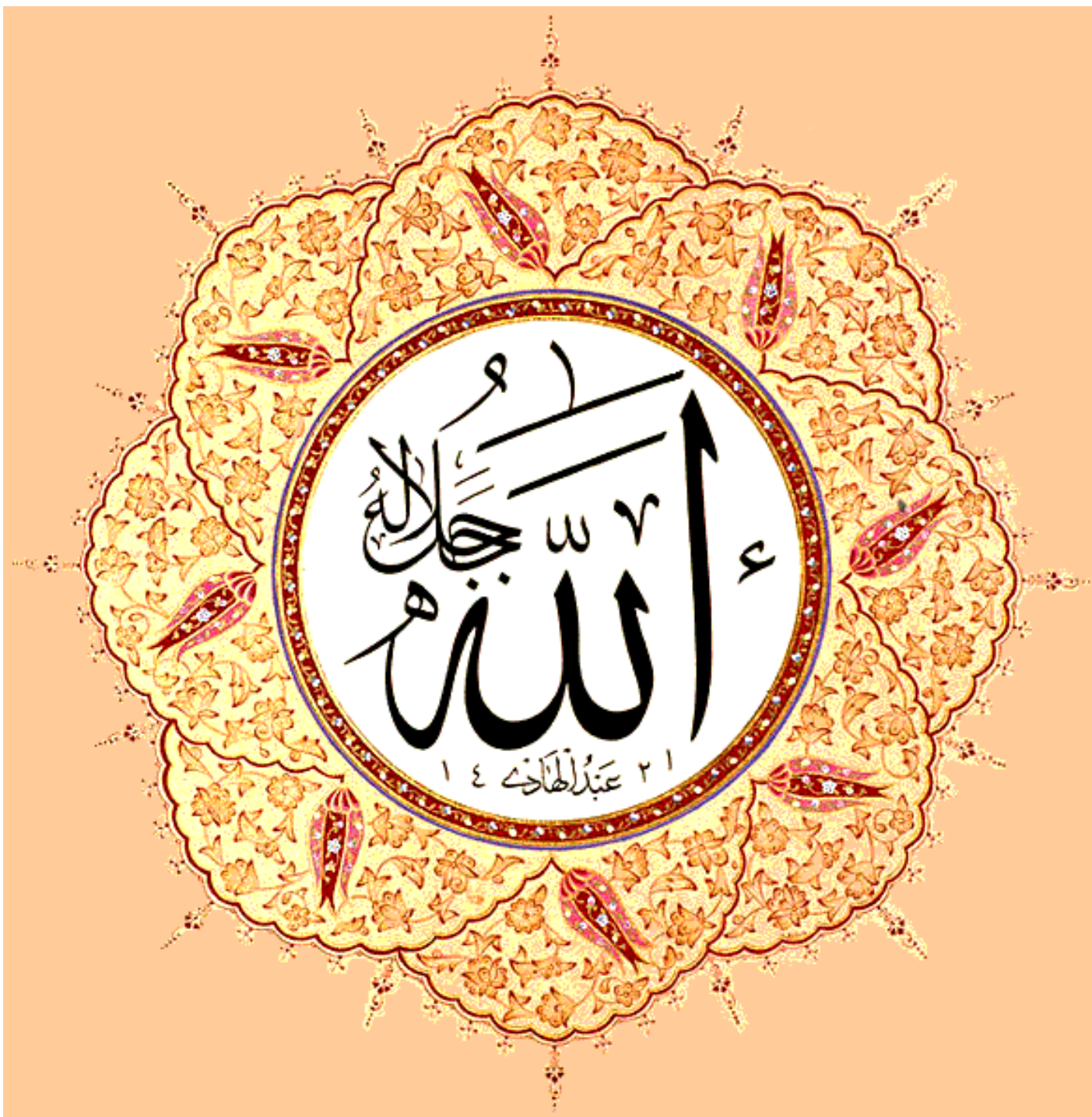
In the best Biblical manuscripts and scholarly editions:

יהוה

Elohim itself:

אלהים

Allah, w kaligrafii z XVII
wieku (Osmanowie): Hâfız
Osman.

Bóg ST, NT i Allah

W wielu semickich kulturach i językach Bliskiego Wschodu Bóg to **El**.

ST (tradycja plemion z Palestyny):

- **Elohim**, w l. mn. (pluralis maiestatis).
- W l.poj. tylko w złożeniach: **El-Szaddaj** - Bóg Wszechmocny, **El-Eljon** - Bóg Najwyższy.
- W imionach: **Micha-el** – Któż jak Bóg?, **Gabri-el** – Bóg jest moją mocą, **Rafa-el** – Bóg uzdrawia, **Izra-el** – walczący z Bogiem, **Ezechi-el** – Bóg umacnia, **Dani-el** – Bóg jest moim sędzią.

Tradycja plemion Wyjścia z Egiptu: **JHWH**; (objawił się Mojżeszowi, wyzwolił lud z niewoli egipskiej). Później utożsamiono **Elohim** z **JHWH**.

NT nie używa **JHWH**; tylko w imieniu Jezusa - **Jehoszua** - „JHWH jest zbawieniem”.

- Jezus nazywał Boga ST swym Ojcem. Znaczy, że **Bóg ST i NT jest tym samym Bogiem**.
- **Chrześcijanie: Ojciec Jezusa to JHWH ze ST.**

Islam:

- **Allah** to El z rodzajnikiem (imię znane w panteonie arabskim): Jedyny i Najwyższy, bez towarzyszy.
- Inni bogowie nie istnieją.

Koran uznaje Allaha jako Boga ze ST.

- Jest ciągłość objawienia (Tora, Ewangelia, Koran): **źródło objawienia to Jedyny Bóg Allah**.
- Trzeba **oczyścić pojęcie Boga**. Pierwotne monoteistyczne objawienie zniekształcone przez pogańskich politeistów, żydów i chrześcijan. Powrócić do prawdziwego pojęcia Boga, objawionego Abrahamowi i innym prorokom ST.
- W Koranie jest wiele ze ST, ale mocno przekształcone.

Jedyny Allah a Bóg Trójjedyny

- Chrześcijananie niewłaściwie rozumieją Boga (Trójjedyny).
- Mahomet mógł znać chrześcijaństwo Ebionitów-Nazareńczyków (judeo-chrześcijananie).

Sura 4:171 O ludu Księgi! Nie przekraczaj granic w twojej religii i nie mów o Bogu niczego innego, jak tylko prawdę! **Mesjasz, Jezus syn Marii, jest tylko posłańcem Boga**; i Jego **Słowem**, które złożył Marii; i **Duchem**, pochodzącym od Niego. Wierzcie więc w Boga i Jego posłańców i nie mówcie: "Trzy!" Zaprzestańcie! To będzie lepiej dla was! [Bóg] **Allah** - to tylko jeden [wāḥid] Bóg! On jest **nazbyt wyniosły, by mieć syna**! Do Niego należy to, co jest w niebiosach, i to, co jest na ziemi. I Bóg wystarcza jako opiekun!

- **Słowo**: poczęty słowem Allaha „Bądź” (Sura 3:47.59).
- **Duch**: poczęcie w dziewiczym łonie przez tchnienie Boga, posłanego przez archanioła Gabriela.

Bóg Allah a Jezus

Chrześcijanie są niewiernymi, bo przypisują Bogu towarzyszy i zasługują na karę:

Sura 5:73 Nie uwierzyli ci, którzy powiedzieli: "Zaprawdę, Bóg - to trzeci z trzech!" A nie ma przecież żadnego boga, jak tylko jeden Bóg [wāḥid]! A jeśli oni nie zaniechają tego, co mówią, to tych, którzy nie uwierzyli, dotknie kara bolesna.

Sura 19:88 [88] Oni powiedzieli: "Miłosierny wziął Sobie syna!" [89] Popełniliście rzecz potworną! [90] Niebiosa omal nie rozrywają się, a ziemia omal nie popęka szczelinami, a góry omal nie rozpadną się w proch [91] - od tego, iż oni przypisali Miłosiernemu syna.

Sura 5:116 I oto powiedział Bóg: "O Jezusie, synu Marii! Czy ty powiedziałeś ludziom: **Bierzcie mnie i moją matkę za dwa bóstwa, poza Bogiem?**" On powiedział: Chwała Tobie! Nie do mnie należy mówić to, do czego nie mam prawa. Jeślibym ja tak powiedział, Ty przecież wiedziałbyś o tym. **Ty wiesz, co jest w mojej duszy, a ja nie wiem, co jest w Twojej.** Zaprawdę, Ty dobrze znasz rzeczy ukryte! [117] Ja im powiedziałem tylko to, co Ty mi nakazałeś powiedzieć: **Czczycie Boga, mojego Pana [rabb] i waszego Pana!** Ja byłem świadkiem ich, jak długo przebywałem wśród ludzi; a kiedyś mnie wezwał do Siebie, Tyś został ich pilnym stróżem, wszak jesteś świadkiem każdej rzeczy!

- rabb = Pan, kyrios; w ST do Jahwe, w NT do Jezusa, islam: to Allah.

Ukrzyżowanie

Sura 4:155-159 Za to, że zerwali swoje przymierze, za to, że nie uwierzyli w znaki Boga, za to, że bez żadnego prawa zabijali posłańców, i za to, że powiedzieli: nasze serca są nie obrzezane – Nie! To Bóg nałożył na nie pieczęć za ich niewiarę, tak iż tylko niewielu z nich wierzy. - [156] i za ich niewiarę, i za to, że powiedzieli przeciw Marii kalumnię straszną, [157] i za to, że powiedzieli: "zabiliśmy Mesjasza, Jezusa, syna Marii, posłańca Boga" - podczas gdy oni ani Go nie zabili, ani Go nie ukrzyżowali, tylko im się tak zdawało; i, zaprawdę, ci, którzy się różnią w tej sprawie, są z pewnością w zwątpieniu; oni nie mają o tym żadnej wiedzy, idą tylko za przypuszczeniem; oni Go nie zabili z pewnością. [158] Przeciwnie! **Wyniósł Go Bóg do Siebie!** Bóg jest potężny, mądry! [159] I nie ma nikogo spośród ludu Księgi, **kto by nie uwierzył w Niego przed swoją [lub: jego] śmiercią** [mawtihi]; a w Dniu Zmartwychwstania On będzie przeciwko nim świadkiem.

Kom. Ibn Kathir do Sury 4:155-159

[157] W piątek wieczorem Jezus, będąc w domu w otoczeniu uczniów, przed aresztowaniem, zapytał się ich, kto chciałby wyglądać tak jak on, aby stać się Jego towarzyszem w niebie. Dwa razy zgłaszał się ten sam młodzieniec, ale Jezus mu odpowiadał, że jest zbyt młody i kazał mu siadać. Gdy zgłosił się za trzecim razem, Jezus zgodził się. Allah sprawił, że wyglądał on dokładnie jak Jezus. Wtedy Jezus został uśpiony i przez otwór w dachu wstąpił do nieba.

[158] Po wniebowstąpieniu Jezusa jego towarzysze wyszli na zewnątrz domu, który był otoczony przez wysłanych w celu aresztowania Jezusa. Pojmali tego, który wyglądał jak Jezus, ukrzyżowali go, włożyli mu koronę cierniową na głowę. Wtedy Żydzi chwalili się, że zabili Jezusa. Ci zaś, którzy byli w domu z Jezusem, świadczyli o jego wniebowstąpieniu, inni zaś myśleli, że Żydzi ukrzyżowali Jezusa. Allah wyjaśnił tę tajemnicę w Koranie.

[159] Będzie to miało miejsce **po powtórным przyjsciu Jezusa, przed Jego śmiercią.**

Sakramentalny wymiar modlitwy

Katolicki sposób uwielbienia Boga dokonuje się głównie w liturgii, ma wymiar sakramentalny.

- Całe życie liturgiczne koncentruje się wokół **Ofiary eucharystycznej i sakramentów** (KKK 1113).
- Są to moce, które wychodzą z zawsze **żywego i ożywającego Ciała Chrystusa** oraz są **działaniami Ducha Świętego** urzeczywistnianymi w Jego Ciele, którym jest **Kościół** (KKK 1116).
- Przynoszą **łaskę Chrystusa, wyjednaną przez Niego na krzyżu**, w sposób skuteczny, **ze względu na moc w nich zawartą (ex opere operato)**.
- Są celebrowane w **widzialnych obrzędach i znakach**.
- Przez te znaki jest nam udzielane życie Boże (KKK 1131).
- Chrystus udziela jej teraz przez szafarzy Kościoła w sakramentach (KKK 1115).

- Oficjalny kult (modlitwa **salat**, liturgia) **muzułmański nie ma wymiaru sakramentalnego**, działający **ex opere operato**.
- Jest modlitwą **ludzką**.
- Jest to modlitwa oparta **na wierze** w Jedyne Allaha, będzie wysłuchana **mocą szczerej wiary (ex opere operantis)**.

Modlitwa a szczerść wiary

Islam uzależnia wysłuchanie modlitw od szczerzej wiary w jedyne Boga Allaha.

Sura 2:186 A kiedy zapytają ciebie Moi słuźy [‘ibādi] o Mnie, to zaprawdę, Ja jestem bliski! Odpowiadam na wezwanie kaźdego wzywającego, kiedy Mnie wzywa [da‘wata al-dā‘i idā da‘āni]; niech więc oni odpowiedzą na Moje wezwanie i **niech we Mnie uwierzą**! Być może, oni pójda drogą prawości!

Sura 20:14 Zaprawdę, Ja jestem Bogiem! Nie ma boga, jak tylko Ja! **Czczij** Mnie więc [fa‘‘abudūni] i odprawiaj **modlitwę** [al-ṣalāt], wspominając Mnie!

- „Czcić”: rytualna modlitwa (oficjalna).

Sura 40:14 Wzywajcie [fa-d‘ū] więc Boga, **szczerze** wyznając Jego religię [muḥlisīna], mimo sprzeciwu niewiernych [al-kāfirūn].

Znaczyłoby to, że błędna wiara chrześcijan uniemożliwiałaby wysłuchanie modlitw przez Allaha.

Sura 112. Szczerość Wiary – Al-Ichlas

Recytowana podczas modlitw rytualnych, znaczy modlitwa tylko do Jedyneho Allaha, a nie do Ojca, który rodzi, czy też do Boga zrodzonego:

W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego!

112:1 Mów: "On (rzeczywistość, nie pojęcie) - Bóg Jeden (~ politeizm),

112:2 Bóg Wiekuisty (absolutny, niezależny samo-istniejący absolut)!

112:3 Nie zrodził i nie został zrodzony (~ chrześcijańska Trójca)!

112:4 Nikt Jemu nie jest równy (~ antropomorfizm)!"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
اللَّهُ الصَّمَدُ
لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

- Absolutna transcendencja Allaha, Boga Jedyneho, nad światem stworzonym (~ politeizm).
- Odrzucenie antropomorfizmu: niepodobny do stworzenia (rodzenie, bycie ojcem).

Pośrednictwo łaski

Chrześcijaństwo:

- Sakramenty przynoszą łaskę Chrystusa, wyjednaną przez Niego na krzyżu.

Islam:

- Modlitwa nie opiera się na mocy płynącej z Chrystusa, Boga-człowieka, i jego zbawczego dzieła, dokonanego na krzyżu.
- Brak pośrednika między Bogiem a ludźmi w islamie.
- Modlitwa jest kierowana bezpośrednio do Allaha.
- Na sądzie każdy będzie odpowiedzialny za swoje czyny i nie będzie mógł liczyć na wstawiennictwo czy jakieś zadośćuczynienie:

Sura 2:48 I bójcie się Dnia, kiedy **dusza nie będzie mogła zapłacić niczym za drugą duszę, i nie będzie przyjęte jej wstawiennictwo**; ani **nie będzie przyjęta żadna równowartość** [‘dl-un] i nikt nie otrzyma wspomóżenia!

Wnioski

- Różne pojęcie Boga Allaha i Boga Trójjedynego. Trudno przyjąć, że to nie jest ten sam Bóg.
- Jezus nie odgrywa tu żadnej roli.
- Modlitwa muzułmańska **nie ma charakteru trynitarnego**: nie jest kierowana do Ojca, poprzez jego Syna, Jezusa Chrystusa, w jedności Ducha Świętego.
- W islamie modlitwa nie ma sakramentalnego wymiaru.

Taka modlitwa, ściślej: kult, liturgia, nie może być płaszczyzną do głębszego dialogu międzyreligijnego.

Koran jako księga liturgiczna

Modlitwa w obu religiach opiera się na Słowie Bożym: ST, NT lub Koran. **Chrześcijaństwo**: to **przygotowanie do modlitwy sakramentalnej**, dlatego że Duch Święty przez wiarę w Słowo Boże usposabia serca ludzkie do przyjęcia sakramentów (KKK 1133).

Qur'ān: „recytacja”, od syryjskiego qeryānā - liturgiczne czytanie Pisma Świętego.

- Koran jest księgą przeznaczoną do recytacji w czasie modlitwy (wpływ judeo-chrześcijańskiej księgi Ebionitów - „lekcjonarza”: Tora + Ewangelia do Hebrajczyków?).
- W tym celu podział na wersety (ajaty) i metody recytacji.

Sura 75:17-19 Zaprawdę, do Nas należy zebranie go i recytowanie [qur'ānahu]! Przeto kiedy My go recytujemy, to ty postępuj za recytacją jego! Potem, zaprawdę, do Nas należy jego jasne przedstawienie!

Sura 7:204 A kiedy Koran jest recytowany [qur'ān al-qur'ān] to przysłuchujcie się i milczcie! Być może, doznacie miłosierdzia!

Sura 17:106 I Koran podzieliliśmy, abyś go recytował [li-taqra'hu] ludziom powoli. I zsyłaliśmy go stopniowo [nazzalnāhu tanzīlan].

Sura 25:32 Ci, którzy nie uwierzyli, mówią: "Gdyby przynajmniej Koran został zesłany naraz w całości!" Został on objawiony w ten sposób, aby twoje serce było przez niego utwierdzone; i recytowaliśmy go według pewnego porządku [rattalnāhu tartīlan].

Sura 73:1-4 O ty, owinięty szatą! Czuwaj na modlitwie nocą, niewiele wypoczywając - pół nocy lub nieco mniej albo trochę więcej i recytuj wyraźnie Koran [wa-rattil(i) l-qur'āna tartīlan]!

- tartīl: określone przez tradycję sposoby recytacji Koranu.

Koran jako Słowo Boga

Koran: autentyczne i dosłowne wypowiedzi Allaha, poprzez Gabriela, w 610-632.

Sura 26:192-193 To jest objawienie [tanzīl] Pana światów! Z nim zeszedł [nazala bihi] Duch wierny [archanioł Gabriel] na twoje serce, abyś był w liczbie ostrzegających w języku arabskim, jasnym. Zaprawdę, to jest w Pismach [zubur] dawnych przodków!

Sura 76:23 Zaprawdę, My zesłaliśmy [nazzalna] tobie Koran zesłaniem rzeczywistym [tanzīlan; stopniowo]!

Sura 26:210 Nie przynieśli go przecież szatani. [211] To im się nie godzi i nie są do tego zdolni; [212] Oni są odsunięci od słuchania.

Mahomet nie jest autorem Koranu

- Sura 7:157-158 Nie wymyślił go niewykształcony Mahomet (ummī).
- Mahomet nie znał księgi i wiary (Sura 42:52); nie recytował i nie pisał żadnej księgi (Sura 29:48).

Koran potwierdza dawne objawienia

Dowody autentyczności: **Potwierdza prawdziwość poprzednich Pism i nie można go naśladować:**

Sura 10:37-38 Ten Koran nie mógł być wymyślony poza Bogiem! On jest potwierdzeniem prawdziwości [taṣḍīq] tego, co było przed nim, i wyjaśnieniem [tafṣīl] Księgi - co do której nie ma żadnej wątpliwości pochodzącej od Pana światów. Jeśli mówią: - on to sobie wyobraził [iftarā-hu] - , odpowiedz: - Przynieście podobną surę do tej i wzywajcie (ku pomocy), kogo możecie, poza Bogiem, jeśli jesteście prawdomówni!

- Potwierdzenie prawdziwości: **ukazaniu prawdziwego sensu**. Dawne Pisma (Tora i Ewangelia) zostały zniekształcone przez żydów i chrześcijan, konieczne było nowe objawienie Boże.
- Mahomet: ostatni prorok i posłaniec Boga oraz pieczęć wszystkich proroków (Sura 33:40).

Zachodnia krytyka historyczna i literacka oraz archeologia pokazują, że redakcja Biblii odbywała się etapami:

- Łączenie różnych tradycji.
- Były poprawki redakcyjne, zgodne z teologią danej epoki.
- Niedokładna chronologia (dzisiaj przesuwamy historię ST o kilka wieków bliżej Chrystusa).
- Nie można jednak mówić o skażeniu, o jakim myślą muzułmanie.
- Raczej Koran **zniekształca biblijną historię zbawienia**.

Koran Słowem Boga czy Antychrysta?

Czy Koran jest Słowem Bożym dla chrześcijanina?

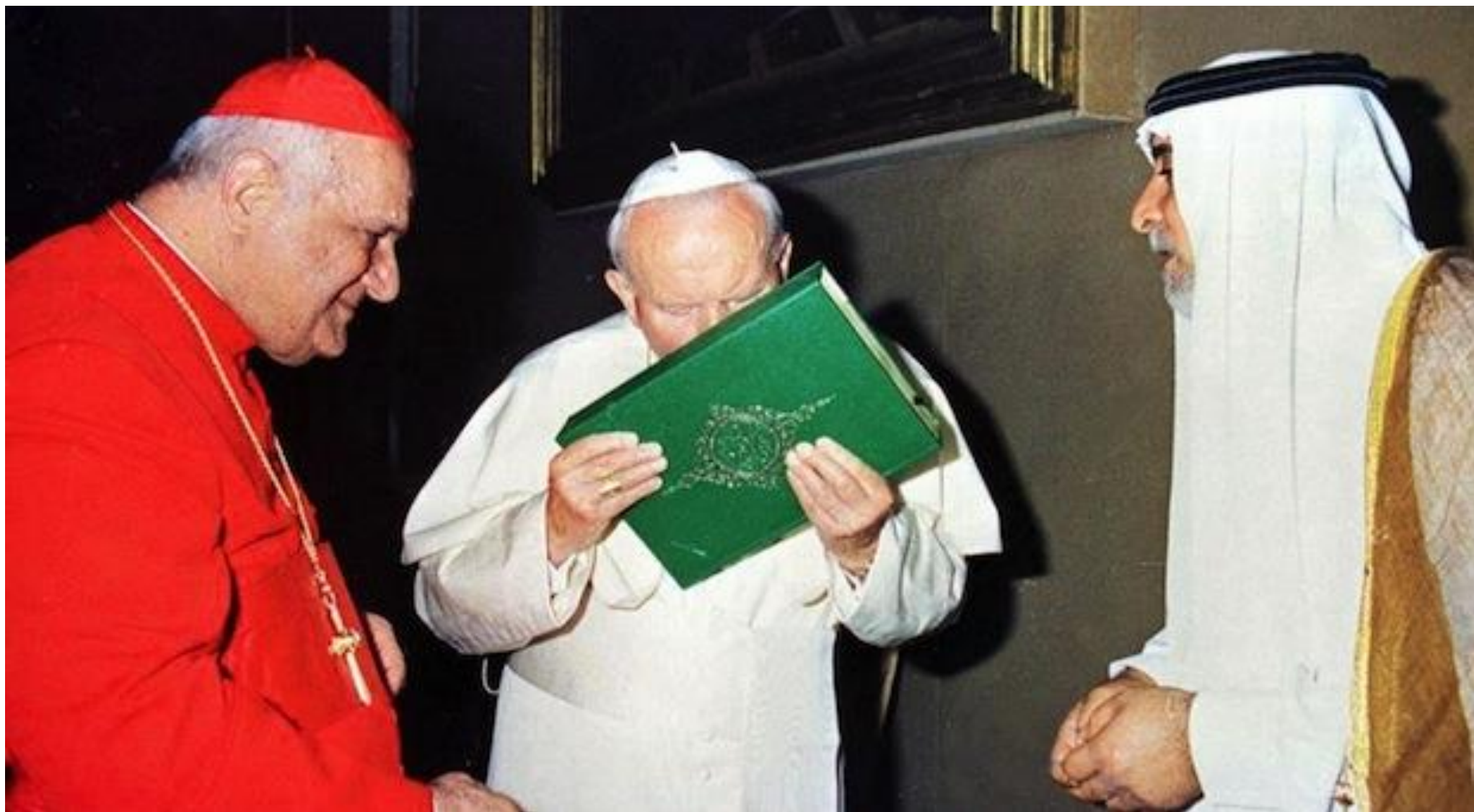
Kryterium rozróżnienie prawdy od fałszu: osoba Jezusa Chrystusa.

J 5,19-23 [19] W odpowiedzi na to Jezus im mówił: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Syn nie mógłby niczego czynić sam od siebie, gdyby nie widział Ojca czyniącego. Albowiem to samo, co On czyni, podobnie i Syn czyni. [20] Ojciec bowiem miłuje Syna i ukazuje Mu to wszystko, co On sam czyni, i jeszcze większe dzieła ukaże Mu, abyście się dziwili. [21] Albowiem jak Ojciec wskrzesza umarłych i ożywia, tak również i Syn ożywia tych, których chce. [22] Ojciec bowiem nie sądzi nikogo, lecz cały sąd przekazał Synowi, [23] aby wszyscy oddawali cześć Synowi, tak jak oddają cześć Ojcu. **Kto nie oddaje czci Synowi, nie oddaje czci Ojcu, który Go posłał.**

1 Jn 2,22-23 Któż zaś jest kłamcą, jeśli nie ten, kto zaprzecza, że Jezus jest Mesjaszem? Ten właśnie jest **Antychrystem**, który **nie uznaje Ojca i Syna**. Każdy, kto nie uznaje Syna, nie ma też i Ojca, kto zaś uznaje Syna, ten ma i Ojca.

- Koraniczny ʿĪsa, syn Maryam, nie jest Jezusem z Ewangelii.
- Wg kryterium św. Jana, Koran nie jest autentycznym Słowem Bożym, nawet jeśli zawiera wiele pozytywnych treści.
- Koran nie może stać się w pełni inspiracją dla modlitwy chrześcijańskiej.
- Dialog międzyreligijny oparty na modlitwie Słowem Bożym trudny.
- JP II ucałował Koran, co spotkało się z ostrą krytyką.

Jan Paweł II całuje Koran w 1999 w Watykanie, podany mu przez muzułmańską delegację.

Indywidualny i wspólnotowy wymiar modlitwy

1. Modlitwa sakramentalna
2. Modlitwa Słowem Bożym

przynoszą owoce w:

- życiu osobowym wiernego
- w życiu eklezjalnym,

przyczyniając się do wzrostu w miłości i dawania świadectwa w Kościele (KKK 1134).

Wyraża się to w:

3. **Osobistej i wspólnotowej modlitwie do Boga.**

Czy taka modlitwa może być bazą dla dialogu między chrześcijaństwem i islamem?

Rodzaje modlitwy muzułmańskiej

- Drugi filar islamu: to **oficjalna forma kultu**, obowiązek (farḍ), **indywidualny** (farḍ al-ʿayn).
- Negacja filaru: zaparcie się religii.
- Do ważności **trzeba być muzułmaninem**.
- **5 razy dziennie**.
- **W piątek**: modlitwa południowa **wspólna** w meczecie, **dla mężczyzn**.

Modlitwa **dwóch świąt**: obowiązkowe (wāḡib), ich opuszczenie nie jest zaparciem się wiary, ale tylko grzechem.

- ʿĪd al-fiṭr: na zakończenie postu w miesiącu ramadān.
- ʿĪd al-aḍḥa (Święto Ofiary): na zakończenia pielgrzymki ḥaḡḡ do Mekki.

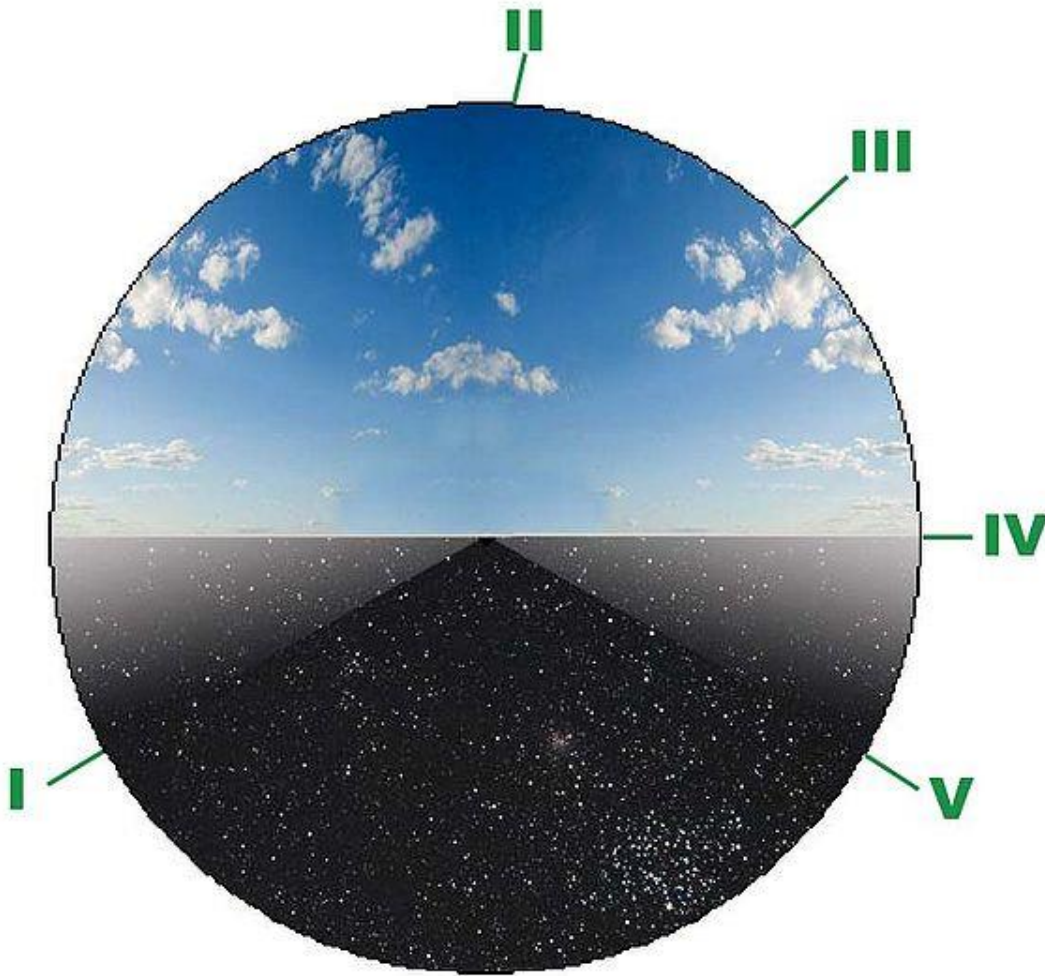
Modlitwy **dobrowolne i dodatkowe** (ṣalāt al-sunnah, z tradycji Mahometa) na różne okazje:

- Nocne, np. w ramadān.
- O deszcz.
- Na zaćmienie słońca i księżyca.

Modlitwy **prywatne i nieobowiązkowe** (nafl).

- Suplikacje **duʿāʾ**: w dowolnych potrzebach duchowych i materialnych.
- Modlitwa **dikr**: **aktami strzelistymi** (np. Allāhu Akbar, Lā ilāha illā-llāh) i **imionami** (np. Miłosierny, Litościwy, Święty, Potężny; jest ich 99), np. na różańcu misbaḥa. Popularne u sufich.

Modlitwy obowiązkowe

I ṣalāt **al-fağr** (świt), ṣalāt aṣ-ṣubuh (poranek, między świtem a porankiem):

- 10-15 przed wschodem słońca.
- 2 rak'ah.

II ṣalāt **aḏ-ḏuhr** (zaraz po południu):

- 4 rak'ah.
- We wspólnej piątkowej – 2 rak'ah.

III ṣalāt **al-aṣr** (w środku popołudnia):

- 4 rak'ah.

IV ṣalāt **al-mağrib** (o zachodzie słońca):

- 3 rak'ah.

V ṣalāt **al-‘iṣā** (o zapadnięciu nocy, o zmroku):

- 4 rak'ah.

Przebieg modlitwy muzułmańskiej

Modlitwa rytualna (5 razy na dzień): ṣalāt, od aramejskiego ṣelōtā „pochylenie się”.

- Modlitwa jest zrytualizowana.

Przed modlitwą **obmycie rytualne**:

- **Małe** (wuḍū’): dotknięcie osoby innej płci, z wyjątkiem małżonków, załatwienie potrzeby fizjologicznej, dotknięcie intymnej części ciała, utrata przytomności lub sen.

- **Całościowe** (ḡusl): stosunek płciowy, polucja czy menstruacja.

Kierunek **qibla**: na Kabę w Mekce (miḥrāb w meczetach).

- Najpierw (610-623): qibla na Jerozolimę.

- Wkrótce po emigracji (ḥiğra; 622) z Mekki do Medyny, konflikty z Żydami i zmiana qibli.

Sura 2:142-150: cel qibli - **odróżnienie muzułmanów od ludów Księgi** (judaizm i chrześcijaństwo).

Sura 2:143 W ten sposób My uczyniliśmy was narodem znajdującym się pośrodku, abyście byli świadkami dla ludzi i aby Poślaniec był świadkiem dla was. My **ustanowiliśmy kierunek** [al-qibla], którego ty się trzymałeś tylko po to, **abyśmy mogli wiedzieć, kto postępuje za Pośłańcem**, a kto odwraca się na piętach. I to jest dla wszystkich wielka **próba**, lecz nie dla tych, których poprowadził Bóg drogą prostą. A Bóg nigdy nie zagubi waszej wiary. Zaprawdę, Bóg jest dla ludzi dobrotliwy, litościwy!

Sura 2:151 To dowód, że kroczy się drogą wskazaną przez Mahometa.

Sura 2:145 Qibla jest **tylko dla muzułmanów**, nie dla ludów Księgi, ani ich qibla nie jest dla muzułmanów, „**każdy ma jakiś kierunek** [wiğha], ku któremu się zwraca” (Sura 2:148).

- To **gwarancja jedności muzułmanów oraz odróżnienie** od innych religii (w modlitwie!).

Adān

W czasie modlitwy piątkowej:

- Pierwszy **adān** na wezwanie do meczetu.
- Drugi przed chutbą imama, ale nie wszyscy sunnici praktykują dzisiaj podwójne wezwanie.
- **lqāmah** bezpośrednio przed modlitwą.

Pierwszym mu'adḍin był wyzwolony etiopski niewolnik Bilal ibn Rabah al-Habaszi.

الله أكبر – أشهد أن لا إله إلا الله – أشهد أن محمدا رسول الله

حي على الصلاة – حي على الفلاح

الصلاة خير من النوم

الله أكبر – لا إله إلا الله

Powtarza się każde zdanie 2 lub więcej razy, w zależności od szkoły.

Allah jest najwyższy (2x) – Zaświadczam, że nie ma bóstwa prócz Allaha - Zaświadczam, że Muhammad jest Wysłannikiem Allaha

Ruszajcie na modlitwę (2x) – Ruszajcie ku powodzeniu

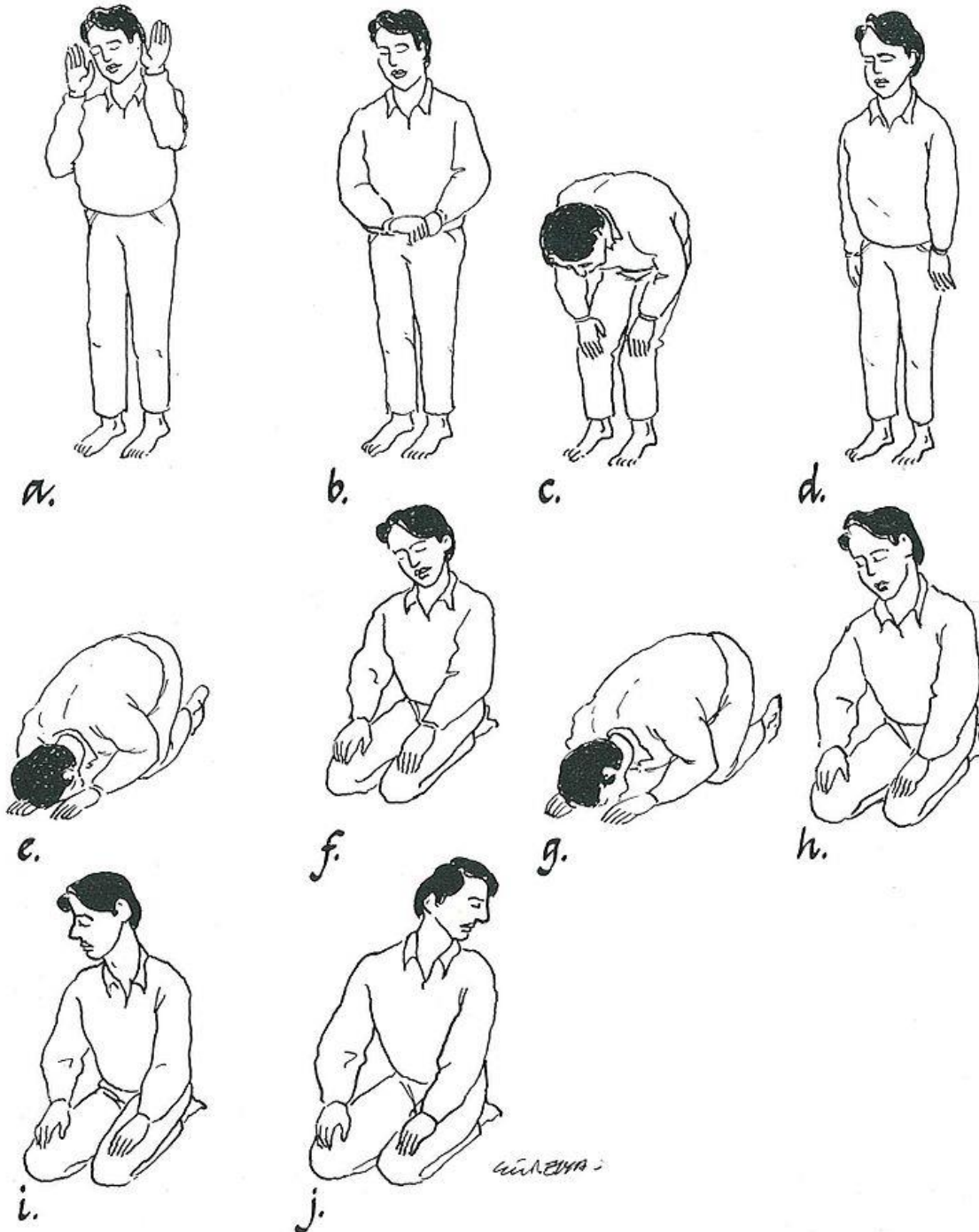
[Modlitwa jest lepsza niż sen] (tylko rano)

Bóg jest najwyższy (2x) – Nie ma bóstwa prócz Allaha.

Gdy się słucha mu'adḍin, na słowa: ḥayya 'ala s-salāh lub ḥayya 'ala l-falāḥ, mówi się cicho: lā hawla wa-lā quwata illā billāh (moc i potęga są tylko w Bogu).

Modlitwa muzułmańska

Rak'ah: a-h

a. takbīr taḥrīma (allahu akbar).
b. qiyām (postawa stojąca) na każdą rak'ah; prawa dłoń wokół nadgarstka lewej dłoni.
- qirā'ah (czytanie Koranu) w 2 rak'ah fard i wszystkich rak'ah typu sunna, wāḡib i nafl.

c. rukū' (skłon) w każdej rak'ah.
d. qiyām
e. siġdah (prostracja) w każdej rak'ah.
f. qa'dah aḥirah (postawa siedząca).
g. siġdah
h. qa'dah

- W modlitwie przeoczenia są saġdah sahw (2 prostracje) przed taslīm.
- Szkoła hanaficka: jedno pozdrowienie na prawo (i) przed saġdah sahw.

i-j to taslīm – pozdrowienie, po ostatniej rak'ah.

Na tym kończy się modlitwa.

Al-ṣalāt

1. Postawa stojąca w kierunku **qibla**.
2. Intencja – **niyya** dotycząca rodzaju modlitwy (zazwyczaj jednocześnie z 3).

Jedna rak'ah: pozycje 3-8.

3. Ręce w górze i **takbīrat al-iḥrām** (**Allāhu akbar**).

Opuszczenie rąk i pozycja qiyām.

[Ręce na dołku; sunna: prawa dłoń na lewej i objęcie prawą nadgarstka lewej dłoni].

[Sunna, **tanā'** - du'a al-istiftāḥ: **subḥānaka Allāhumma wa-bihamdika, wa-tabāraka ismuka wa-ta'āla ġadduka, wa-lā illāha ġayruka**

(Chwała Tobie, o Boże, godny wszelkiej czci, błogosławione jest Twe imię, wzniosły jest Twój majestat, nie ma boga prócz Ciebie).

ta'awwud: **a'ūdū billāhi min aš-šaytāni ar-raġīm**

(Uciekam się do Boga przed Szatanem przeklętym)].

4. **Al-fātiḥa** z basmallą przed każdą rak'ah; zalecane **Āmīn** na końcu.

Inna sura w dwóch pierwszych rak'ah w obowiązkowych modlitwach, ale nie obowiązuje we wszystkich rak'ah dodatkowych. Wierni słuchają stojąc.

(Następuje **iqāma** w modlitwie piątkowej w meczecie).

Al-ṣalāt

5. Rukū' z rękami na kolanach i zatrzymanie ciała.

3x półgłosem tasbīḥ (subḥāna Allāhi ta' āla).

[3x: subḥāna rabbi al- 'ẓīm wa-bi-ḥamdihī

(Chwała mojemu wielkiemu Panu, godnemu wszelkiej czci)].

[Opcja dodatkowa: subḥānaka Allāhumma rabbana wa-bi-ḥamdika. Allāhumma aḡfirlli

(Chwała Bogu, naszemu Panu, godnemu czci, Boże, przebacz mi grzechy)].

Meczet na Skale w Jerozolimie

Al-ṣalāt

6. I'tidāl (wyprostowanie się) i zatrzymanie się.

[Opcja: sami'a Allāhu li-man ḥamidahu
(Oby Bóg usłyszał tego, kto Go wychwala)].

[Opcja dodatkowa: rabbanā laka al-ḥamdu wa-mil' u l-samawāti wa-mil' u l-arḍi wa-mil' u mā šī'ta min šay' ba'd
(O Panie, Tobie chwała, od nieba, ziemi i tego wszystkiego, co istnieje)].

[Gdy imam wypowiada te słowa, mówi się: rabbanā wa-laka l-ḥamd
(Panie, Tobie chwała)].

Recytacja takbīr z dłońmi na wysokości uszu.

7. Sağdah: wykonanie suğūd (na 7 punktach: gołe czoło i nos, dwie rozpostarte dłonie, kolana i palce nóg).

[Opcja 3x: subḥāna rabbi al-a'alā wa-bi-ḥamdihi
(Chwała mojemu wielkiemu Panu, godnemu wszelkiej czci)].

lub dłuższa: subḥānaka Allāhumma rabbana wa-bi-ḥamdika. Allāhumma aḡfirlli.
(Chwała Bogu, naszemu Panu, godnemu czci, Boże, przebacz mi grzechy)].

[Dodatkowe suplikacje i prośby].

W meczecie Umajjadów w Damaszku

Al-ṣalāt

8. Podnosząc głowę recytuje się takbīr i przyjmuje się pozycję ḡulūs / qu'ūd. Jest to pozycja siedząca między dwoma suḡūd (lewa noga podwinięta pod ciałem, prawa wyciągnięta do tyłu, palce stopy oparte o podłogę, dłonie na udach przy kolanach).

3x **tawba** (akt skruchy):

Allāhumma innī ẓalamtu nafsī ẓulman kaṭīran wa-lā yaḡfiru al-dunūba aḥadun illa anta. fā-ḡfir lī wa-rḥamni innaka anta al-ḡafūr ar-raḥīm

(Boże! Byłem bardzo niesprawiedliwy. Nikt nie wybaczy grzechów z wyjątkiem Ciebie. Wybacz mi zmiłuj się nade mną, bo jesteś wybaczący i miłosierny).

[**Rabbi aḡfirli warḥamni, wahdini, warzuqni**

(Przebacz mi grzechy, zmiłuj się nade mną, prowadź mnie, daj mi zaopatrzenie)].

Chwila odpoczynku; **takbīr, suḡūd** jak poprzednio.

[Opcja: chwila odpoczynku w pozycji ḡulūs po pierwszym rak'a].

Przyjęcie pozycji **qiyām**.

Drugi **suḡūd** kończy rak'a. Drugie rak'ah jak pierwsze, ale bez suplikacji otwierającej.

Po al-fātiḥa recytuje się inny tekst z Koranu.

9. Po drugim suḡūd w drugim rak'a przyjmuje się pozycję **ḡulūs**.

Po każdym drugim rak'ah (przed kolejnym nieparzystym) po suḡūd jest:

- ḡalsa dla recytacji pierwszej części **taṣāḥhud**,
- qiyām,
- następne rak'ah.

Al-ṣalāt

10. Taṣahhud - rozwinięta šahādah.

التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا.
وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله

At-taḥiyyātu lillāhi, waṣ-ṣalawātu waṭ-ṭayyibātu. As-salāmu 'alayka ayyuhā n-nabiyyu wa-rahmatu llāhi wa-barakātuh. As-salāmu 'alaynā wa-'alā 'ibādi llāhi ṣ-ṣāliḥīn. Ashhadu allā ilāha illā llāhu wa-ashhadu anna Muḥammadan 'abduhū wa-rasūluh

(Wszelka cześć należy się Bogu. Pokój Allaha niech będzie na Tobą, o Proroku, i Jego miłosierdzie i błogosławieństwo. Pokój nad nami i nad wszystkimi sprawiedliwymi sługami Allaha. Zaświadczam, że nie ma nikogo godnego czci prócz Allaha, i zaświadczam, że Muhammad jest Jego sługą i wysłannikiem).

[W pierwszej części taṣahhud (šahādah):

- Unosi się i opuszcza palec wskazujący prawej dłoni (tawḥīd).
- Skupia się wzrok na palcu.
- Można to czynić podczas obu części taṣahhud].

Invocation for Tashahhud (sitting in prayer) :

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ،

All the compliments are for Allah, and all prayers and goodness

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ،

Peace be upon you, O Prophet, and the mercy of Allah and His blessings

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ،

Peace be upon us and upon the righteous slaves of Allah

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

I bear witness that there is none worthy of worship but Allah,

and I bear witness that Muhammad is His slave and His Messenger

Al-ṣalāt

Po wszystkich rak'ah:

- Modlitwa **ibrāhīmiyya** (perski: durūd Ibrāhīm; al-ṣalātu ‘alā al-nabī) nad Mahometem i Abrahamem.
- W pozycji ḡulūs:

اللهم صلى على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم
وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم
في العالمين إنك حميد مجيد

Allāhumma ṣallī ‘alā Muḥammadin wa ‘alā āli Muḥammadin kamā ṣallayta ‘alā Ibrāhīma wa ‘alā
āli Ibrāhīma wabārik ‘alā Muḥammadin wa ‘alā āli Muḥammadin kamā bārakta ‘alā Ibrāhīma wa
‘alā āli Ibrāhīma fī al-‘ālamīna innaka ḥamīdun majīd

(O Boże ześlij pokój na Muhammada i na lud Muhammada, jak zesłałeś na Abrahama i na lud Abrahama; błogosław, Muhammada i lud Muhammada, jak pobłogosławiłeś Abrahama i lud Abrahama spośród światów. Tobie chwała i cześć).

Po imieniu Mahometa powtarza się eulogię: **ṣallā llāhu ‘alayhi wa-sallam** (pokój i miłosierdzie Allaha niech będą z nim).

[Można wznosić **du’a** (suplikacje):

- O powodzenie w życiu doczesnym.
- Powodzenie (zbawienie) po śmierci.
- O zdrowie najbliższych, nawrócenie ich serc na islam.
- Nie prosi się za zmarłych niemuzułmanów].

Al-ṣalāt – przebieg

[12. Wg niektórych uczonych szkoły hanafickiej: jedno pozdrowienie (**taslīm**) na prawo:

السلام عليكم [ورحمة الله وبركاته]

as-salāmu ‘laykum [wa-raḥmatu Allāhi wa-barākatuhu]

(Pokój, miłosierdzie Allaha i jego błogosławieństwo niech będą nad wami)].

Jeśli były przeoczenia, czyni się **sağdah sahw** (2 prostracje przed podwójnym taslīm).

Na końcu modlitwy rytualnej (po ostatniej rak'ah) są dwa pozdrowienia (**taslīm**): na prawo i na lewo, z formułą pozdrowienia za każdym razem.

Taslīm na pravo

Lektura Koranu i suplikacje

Po modlitwie, zaleca się (sunna):

Sura 2:255 (werset tronu) **Bóg! Nie ma boga, jak tylko On** - Żyjący, Istniejący! Nie chwyta Go ni drzemka, ni sen. Do Niego należy to, co jest w niebiosach, i to, co jest na ziemi! **A któż będzie się wstawiał u Niego inaczej jak za Jego zezwoleniem?** On wie, co było przed nimi, i On wie, co będzie po nich. Oni nie obejmują niczego z Jego wiedzy, oprócz tego, co On zechce. Jego tron jest tak rozległy jak niebiosa i ziemia; Jego nie męczy utrzymywanie ich. On jest Wzniosły, Ogromny!

لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ. لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ. مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ. يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ. وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

- 3 ostatnie sury: 112 (Szczerość wiary); 113; 114, po fadžr i maghrib.

- 3x: **astağfiru Allāh** (wybacz mi Boże).

- 33x: **subḥāna Allāhi, al-ḥamdu li-Allāhi, Allāhu akbar** (liczyć na palcach u rąk, by świadczyły w Dzień Sądu).

- **lā illāha illa Allāh.**

- Suplikacje, np. **Allāhuma ‘ayni ‘allā dikrika wa-šukrika wa-ḥusni ibādatika** (Boże, pomóż mi wspominać Ciebie i okazywać Ci wdzięczność i oddawać Ci cześć w najlepszy sposób)

113. Jutrzenka - Al-Falak

Światło: symbol dobrych sił, życia; ciemność – złych, nieistnienia. Bóg panuje nad wszystkim.

W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego!

- [1] Mów: "Szukam schronienia u Pana jutrenki (usuwa ciemność nocy, niewiedzy, niebytu),
- [2] Przed złem tego, co On stworzył (stworzonych rzeczy),
- [3] Przed złem ciemności, kiedy się szerzy (zło fizyczne, nieszczęścia),
- [4] Przed złem tych, którzy dmuchają na wężły (praktyki magiczne, złe psychiczne, oszustwo dla wywołania strachu),
- [5] I przed złem człowieka zawistnego, w chwili kiedy żywi zawiść!" (zła wola niszcząca dobro)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ
مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ
وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ
وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

114. Ludzie - An-Nas

W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego!

114:1 Mów: "Szukam schronienia u Pana (dający utrzymanie) ludzi,

114:2 Króla (rządzący całym stworzeniem) ludzi,

114:3 Boga (jedyny ostateczny cel) ludzi,

114:4 Przed złem kusiciela, wycofującego się skrycie,

114:5 Który podszeptuje pokusę w serca ludzi

114:6 - spośród dżinów i ludzi (niewidzialne duchy lub inni ludzi i osobiste skłonności)."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

مَلِكِ النَّاسِ

إِلَهِ النَّاسِ

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

Znaczenie modlitwy muzułmańskiej

Postawy modlitewne wyrażają **poddanie się** wszechmocnemu i absolutnemu Stwórcy.

- Termin **‘ibādāt**: „oddawanie czci, uwielbienie”; dział prawodawstwa dotyczący kultu.
- Słowo **‘bd** oznacza „**niewolnika, sługę**”.
- To poddanie się, okazanie pokory przez sługę, wobec Pana.
- Islām i muslim (muzułmanin): „całkowite poddanie się [Allahowi]” (np. Sura 11:14).
- Stąd płynie pokój: salām.

Modlitwa wyraża poddanie się sługi swemu Panu:

Sura 51:56 I stworzyłem dziny i ludzi tylko po to, żeby Mnie czcili [li-ya‘budūni].

Sura 13:15 Bogu wybijają pokłony [yasğudu] ci, którzy są w niebiosach i na ziemi, posłusznie lub wbrew woli; i nawet ich cienie, rano i wieczorem.

Sura 16:48 Czy oni nie widzieli, w swojej pokorze, że każda rzecz, którą stworzył Bóg, rozpościera swój cień na prawo i na lewo, wybijając Bogu pokłony [suğğadan]?

Modlitwa muzułmańska:

- Uwielbienie Jedyne Allaha.
- **Poddanie się** (SV II: podporządkowanie się) absolutnemu Panu.
- Poczucie **pokory i lęku** sługi wobec Wszechmogącego Boga, to **mysterium tremendum** (tajemnica grozy), a nie mysterium fascinosum (tajemnica zachwyty).
- Mahomet nie jest pośrednikiem, modlitwa jest nad nim.

Na zdjęciu: Al-fātiḥa: Hattat Aziz Efendi (1871-1934).
Osmański kaligraf.

Al-Fātiḥah (Sura Otwierająca 1:1-7)

[1] W Imię Boga Miłosiernego i Litościwego
[bismi Allāhi (a)r-Raḥmāni (a)r-Raḥīm]!

[2] Chwała Bogu, Panu światów
[rabb al-‘ālamīn],

[3] Miłosiernemu i Litościwemu,

[4] Królowi Dnia Sądu.

[5] Oto Ciebie czcimy [iyyāka na‘budu] i Ciebie
prosimy o pomoc.

[6] Prowadź nas drogą prostą

[7] drogą tych, których obdarzyłeś dobrodziejstwami
[an‘amta];

nie zaś tych, na których jesteś zagniewany
[ġayri al-mağḍūbi alayhim],
i nie tych, którzy błędzą.

Sura Otwierająca: Komentarz

Basmalla - „Miłosiernego i Litościwego”:

- Ogrom czuwającego i uprzedzającego miłosierdzia Boga (ar-Raḥmān),
- które obejmuje całe stworzenie i ma efekt w konkretnym działaniu [ar-Raḥīm].

Aspekt ontologiczny:

- Wysławianie Allaha, Pana światów Jego imionami (atrybutami).
- Al-Rabb (Pan): „żywienie, utrzymywanie, doprowadzenie do dojrzałości”, to troska o świat stworzony (widzialny i niewidzialny).

Aspekt eschatologiczny: Dzień Sądu i życie przyszłe.

Aspekt antropologiczny:

- Wspólny kult (naʿbuhu, czcimy).
- Emfatyczne iyyāka (oto): tylko Bóg udziela tej łaski.

Aspekt etyczny:

- Prowadzenie po prostej drodze (islam).
- Forma czynna „obdarzyłeś dobrodziejstwami” (anʿamta): bezpośrednie działanie Boga.
- „Nie zaś tych, na których jesteś zagniewany”, raczej „tych, którzy są przedmiotem gniewu”.
Odpowiedzialność ponosi nie Bóg, ale człowiek poprzez łamanie prawa Bożego.
- Trzy grupy ludzi, to kolejno: muzułmanie, żydzi i chrześcijanie.
- Sura opisuje relację Bóg – człowiek.
- Podkreślona transcendencja i immanencja Boga wobec świata stworzonego.
- Akcent na Allaha jako Pana, Króla i Sędziego, któremu należy się cześć ze strony sług.
- Podział ludzkości na trzy grupy, w zależności od wyboru lub odrzucenia „drogi prostej” (islam).

Indywidualna i wspólnotowa modlitwa chrześcijańska

Jezus dał przykład modlitwy: **Ojcze nasz** (Mt 6,9-13), skierowana do Ojca. Ma jednak wymiar trynitarny: do **Ojca, przez Syna, w Duchu Świętym**.

- Znak krzyża: „W imię Ojca, i Syna i Ducha Świętego”.
- Formuła kończąca modlitwy: „Przez Pana Naszego Jezusa Chrystusa, który żyje i króluje z Bogiem Ojcem w jedności z Duchem Świętym, przez wszystkie wieki wieków. Amen.”
- Doksologia: Chwała Ojcu.

Modlitwa do Ojca powinna być **w imię Jego umiłowanego Syna** (Mt 3,16; 17,5).

- O cokolwiek byśmy prosili Ojca, w Jego imię, da nam (J 16,23).
- Syn jest jedyną drogą do Ojca (J 14,3).
- To jedyne Imię, w którym możemy być zbawieni (Dz 4,12).
- Syn poświęcił w ofierze samego siebie (J 17,19) na krzyżu.
- Otrzymał władzę nad każdym człowiekiem, by dać mu życie wieczne poprzez poznanie jedynego prawdziwego Boga, oraz Tego, którego On posłał, Jezusa Chrystusa (J 17,2-3).

Modlitwa chrześcijańska dokonuje się w **Duchu Świętym**:

- Sprawia, że **nie jesteśmy niewolnikami w niewoli, ale synami Bożymi**, zwracającymi się do Boga „**Abba, Ojcze**” (Rz 8,14-16).
- To wołanie nie pochodzi od człowieka, ale **od samego Ducha Świętego** (Ga 4,6).
- On **przychodzi z pomocą naszej słabości** w niewypowiedziany sposób, gdy nie umiemy się modlić tak, jak trzeba (Rz 8,26).
- Bóg jest **miłością** (1 J 4,8), **Ojciec miłuje Syna** (J 3,35), a ta **miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego**, który został nam dany (Rz 5,5).

Zakończenie

Chrześcijaństwo:

- Relacja (**uczestnictwo**, koinonia) z **Bogiem Trójjedynym**, **poprzez miłość**, która łączy Trzy Osoby Boskie, Ojca, Syna i Ducha Świętego.
- Relacja miłości dzięki **wcieleniu** Drugiej Osoby Trójcy w Jezusie Chrystusie (Bóg – człowiek): **Emmanuel** („Bóg z nami”, Mt 1,23).
- Jezus Chrystus złożył z siebie **ofiara za nasze grzechy**. Bóg przebaczył grzechy (**miłosierdzie**), na zasadzie **sprawiedliwości** (adekwatne zadośćuczynienie). Jesteśmy usprawiedliwieni.
- Wierni stają się **dziećmi Boga**, poprzez działanie Trzeciej Osoby Boskiej – Ducha Świętego. Na końcu uzyskują **podobieństwo do Ojca**, które realizuje się poprzez uświęcenie (1 J 4,1-3).

Islam:

- Allah jest **Bogiem absolutnym**, samotnym i niepoznawalnym.
- Uwielbienie, posłuszeństwo, skrucha i pokora, z **bojaźni sługi** wobec wszechmogącego Pana.
- **Brak relacji miłości**.
- Bóg jest **Miłosierny i kochający** (wadūd, yuḥbib), bo przebacza grzechy nawracającym się do Niego (Sura 11:90; 85,13; 3:31). Miłość oznacza **upodobanie** i nagrodę dla **czyniących dobro** (Sura 3:148) oraz brak upodobania i karę dla niesprawiedliwych (Sura 42:40).
- Bóg **przebacza grzechy z Miłosierdzia**, a nie ze sprawiedliwości (brak adekwatnej ofiary).
- **Nie ma usynowienia Boskiego ani upodobnienia się** w świętości do kochającego Boga Ojca, uczestnictwa w życiu Boga.
- Modlitwa muzułmańska i chrześcijańska różnią się.
- Możliwa wspólna **modlitwa** w **formie zewnętrznej**, ale pojęcie Boga, do którego kierujemy modlitwę jest różne.
- Dialog na poziomie teologicznym trudny, zmiany dogmatyczne w obu religiach - bariera bardzo trudna do pokonania.